

SXEDIO.869

31.10.1964: Ο ΣΠΥΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΙΣ **21 12 1963**, ΤΟ ΝΕΟ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ-ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΡΩΣΙΑ ΓΙΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ (Α Μέρος συζήτησης)

Η στροφή του Προέδρου Μακαρίου προς τη Ρωσία για εξασφάλιση στρατιωτικής βοήθειας, λόγω της τουρκικής εισβολής τον Αύγουστο του **1964** ηγέρθη και στη Βουλή η οποία ομόφωνα, την ενέκρινε και την χειροκρότησε, ενώ φωνές ακούστηκαν από όλες τις παρατάξεις για το δικαίωμα του κυπριακού λαού για αυτοδιάθεση, που σήμαινε στην ουσία Ένωση, έστω και αν παρήλθαν πέντε χρόνια μετά την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου με τις οποίες αποκλειόταν η Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Της συζήτησης προηγήθηκε ενημέρωση από τον Υπουργό Εξωτερικών Σπύρο Κυπριανού στις **31** Οκτωβρίου **1964**, ο οποίος αναφέρθηκε στα όσα διαδραματίστηκαν τους τελευταίους δέκα μήνες.

Το θέμα που συζητείτο ήτο "η εξωτερική πολιτική της Κυβερνήσεως".

Είπε ο Σπύρος Κυπριανού:

"Το διαρρέυσαν δεκάμηνον υπήρξεν όπως όλοι γνωρίζετε μία των κρισιμωτέρων περιόδων της Κυπριακής ιστορίας πλήρης δραματικών φάσεων και κινδύνων, οι οποίοι ηπέιλησαν την ακεραιότητα της Κύπρου και την ελευθερίαν του λαού της. Όταν τον παρελθόντα Δεκέμβριο εξαπελύθη η καλώς προπαρασκευασθείσα τουρκική ανταρσία, η Κύπρος ευρέθη ενώπιον της απειλής τουρκικής εισβολής και του κινδύνου φοβεράς αιματοχυσίας.

Η Κυπριακή Κυβέρνησις ανέκαθεν επεθύμει να επιδιώξη λύσιν του κυπριακού ζητήματος, το οποίον δεν είχε πάψει ποτέ να υφίσταται, διά μέσων ειρηνικών και βάσει των γενικώς παραδεδεγμένων δημοκρατικών αρχών των ενσωματωμένων εις τον

χάρτην των Ηνωμένων Εθνών. Αλλά η ηγεσία της τουρκικής μειονότητας, όργανον των κατακτητικών και επεκτατικών διαθέσεων της Τουρκίας, επέλεξεν την μέθοδον της ενόπλου ανταρσίας εν συνδυασμώ με την απειλήν της εισβολής υπό της Τουρκίας προς επιβολήν εις τον ελληνικόν κυπριακόν λαόν καταστάσεων απαραδέκτων αι οποίαι θα ισοδυνάμουν προς απαλλοτρίωσιν του αναφαιρέτου δικαιώματος του κυπριακού λαού να ζήση ελεύθερος, άνευ ξένης κηδεμονίας και να καθορίση ο ίδιος το μέλλον του.

Πλην της ωργανωμένης τουρκικής ανταρσίας εν Κύπρω, συνδυαζομένης με τη συνεχή απειλήν εισβολής και επεμβάσεως υπό της Τουρκίας, η Κυπριακή Κυβέρνησις είχε να αντιμετωπίση την ασφυκτικήν διπλωματικήν πίεσιν μεγάλων δυνάμεων προς αποδοχήν λύσεων απαραδέκτων και νόθων. Παραλλήλως η Κυβέρνησις είχε χρέος να αγωνισθή διά την προώθησιν της ορθής λύσεως του κυπριακού ζητήματος.

Η Κυβέρνησις ηκολούθησε πολιτικήν υπομονής, αλλά και αποφασιστικότητας, ως μου επιτραπή δε να υπογραμμίσω ότι η σημερινή θέσις του κυπριακού ζητήματος συγκρινομένης με την θέσιν εις ην ευρίσκετο το κυπριακόν ζήτημα κατά τον Δεκέμβριον του **1963** και τους πρώτους μήνας του **1964** αποδεικνύει σαφώς την νοθρότητα της πολιτικής ταύτης.

Μετά την έναρξιν των αιματηρών γεγονότων του Δεκεμβρίου του **1963** και τας πρώτας απειλάς περί τουρκικής εισβολής ή κυβέρνησις αφού κατήγγειλε την Τουρκίαν εις το Συμβούλιον Ασφαλείας, ως επιδρομέα, επιθεώρησε σκόπιμον να εξαντλήση, ως ήτο ορθόν δυνάμει των διεθνώς παραδεδεγμένων, παν περιθώριον απ ευθείας συνεννοήσεως μετά των άλλων πλευρών, δεχθείσα συμμετοχήν εις την συγκληθείσαν υπό της βρετανικής Κυβερνήσεως Διάσκεψιν εν Λονδίνω τον Ιανουάριον του **1964**. Η συμμετοχή της Κύπρου εις την διάσκεψιν ταύτην επεβάλλετο, εάν ουχί διοιονδήποτε άλλον λόγον, τουλάχιστον διά λόγους διαδικασίας και ως περαιτέρω ένδειξις καλής θελήσεως. Η καλή θέλησις και η υπομονή ήτις απεδείχθη υπό της Κυβερνήσεως κατά την διάρκειαν

των συνομιλιών εν Λονδίνω ενίσχυσε, ως γεγονός εις μέγαν βαθμόν την κυπριακήν θέσιν αργότερον ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας. Παρά τας συνεχείς πιέσεις και τους εκβιασμούς τους οποίους υπέστημεν κατά την διάρκειαν της διασκέψεως του Λονδίνου και των μετέπειτα συνομιλιών εν Λευκωσία, η Κυβέρνησις εις ουδεμίαν υποχώρησιν προέβη, παρέμεινε δε στερεώς προσηλωμένη προς την χαραχθείσαν υπ αυτής γραμμήν.

Κατά το τελευταίον στάδιον της διασκέψεως του Λονδίνου ή βρετανική Κυβέρνησις εν συνεργασία μετά της Κυβερνήσεως των Ηνωμένων Πολιτειών, ήτις ανεμείχθη όλως απροόπτως, προσεπάθησε να πείση την Κυβέρνησιν όπως συγκατατεθή εις την αποστολήν εις Κύπρον στρατιωτικής δυνάμεως εκ χωρών μελών του ΝΑΤΟ, εκτός του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών. Η προσπάθεια απεσκόπει κυρίως εις την διατήρησιν του κυπριακού ζητήματος εκτός του πλαισίου του Διεθνούς Οργανισμού.

Παρά τας μεγάλας αντιδράσεις της Τουρκίας και την προς την αυτήν κατεύθυνσιν προσπάθειαν των κυβερνήσεων των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου, η Κυπριακή προσφυγή συνεζητήθη υπό του Συμβουλίου Ασφαλείας το οποίον διά της αποφάσεως του της 4ης Μαρτίου 1964 ετοποθέτει οριστικώς το κυπριακόν ζήτημα εντός του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών.

Παρά τας μεγάλας αντιδράσεις της Τουρκίας και την προς την αυτήν κατεύθυνσιν προσπάθειαν των κυβερνήσεων των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου, η Κυπριακή προσφυγή συνεζητήθη υπό του Συμβουλίου Ασφαλείας το οποίον διά της αποφάσεως του της 4ης Μαρτίου 1964 ετοποθέτει οριστικώς το Κυπριακόν ζήτημα εντός του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών.

Διά της αποφάσεως του Συμβουλίου Ασφαλείας της 4ης Μαρτίου απεφασίσθη η αποστολή εις Κύπρον ειρηνευτικής δυνάμεως των Ηνωμένων Εθνών προς αντικατάστασιν των βρετανικών δυνάμεων αίτινες είχαν αποσταλή προηγουμένως εις Κύπρον. Επίσης

απεφασίσθη ο διορισμός μεσολαβητού των Ηνωμένων Εθνών ίνα επιδιώξη λύσιν του πολιτικού προβλήματος εντός του πλαισίου του καταστατικού χάρτου.

Η Κυβέρνησις κατέβαλε και καταβάλλει πάσαν προσπάθειαν προς διευκόλυνσιν του έργου της ειρηνευτικής δυνάμεως των Ηνωμένων Εθνών εν πνεύματι ειλικρινούς συνεργασίας εν τη κοινή προσπάθεια προς διατήρησιν της ειρήνης και την επαναφοράν της ομαλότητος.

Παραλλήλως η Κυβέρνησις συνειργάσθη εν πνεύματι καλής θελήσεως μετά του πρώτου Μεσολαβητού των Ηνωμένων Εθνών κ. Τουομιόγια όστις λόγω του αδοκήτου θανάτου του δεν ηδυνήθη να συνεχίση το έργον του. Εις το σημείον τούτο επιθυμώ να αποτίσω φόρον τιμής εις την μνήμην του Σακάρι Τουομιόγια, ο θάνατος του οποίου εστέρησε την πατρίδα του ενός διακεκριμένου ανδρός, τον δε διεθνή οργανισμό ενός αφοσιωμένου υπηρέτου. Το έργον της μεσολαβήσεως ανέλαβε ακολούθως ο δρ Γκάλο Πλάζα μετά του οποίου η Κυβέρνησις είχεν ήδη σειράν συνομιλιών.

Κατά τη διάρκεια της μεσολαβητικής προσπάθειας του πρώτου μεσολαβητού προεβλήθησαν ουχί υπό του ιδίου διάφοραι λύσεις αίτινες ουδόλως ανταπεκρίνοντο προς τας προσδοκίας και την θέλησιν του κυπριακού λαού. Κατεβλήθη προσπάθεια κυρίως υπό του ειδικού απεσταλμένου των Ηνωμένων Πολιτειών κ. Ατσεσον, όπως εξευρεθή λύσις με βάση την ένωσιν της Κύπρου μετά της Ελλάδος με τοιαύτα όμως ανταλλάγματα και παραχωρήσεις προς την Τουρκίαν, ώστε το αποτέλεσμα δεν θα ήτο η ένωσις, αλλά εν τη ουσία διχοτόμησις.

Κατα το χρονικόν διάστημα από του Δεκεβρίου **1963** μέχρι σήμερον επανειλημμένως ηπειλήθη επίθεσις κατά της Κύπρου και εισβολή υπό της Τουρκίας, η οποία ταυτοχρόνως κατά τρόπον συστηματικόν ενεθάρρυνε και ενίσχυε την συνεχιζόμενην ανταρσίαν εν Κύπρω. Αι απειλαί και η παραβίασις της ακεραιότητος τη Κύπρου υπό της Τουρκίας έφθασαν εις το κατακόρυφον τον περαλθόντα Αύγουστον ότε η Κύπρος υπέστη ανάνδρους

αεροπορικές επιδρομές. Αι επιδρομαί αίτινες συνέπεσαν με την απόρριψιν του σχεδίου Ατσεσον, ως και αι συνεχείς απειλαί και παραβιάσεις της ακεραιότητος της Κύπρου απετέλουν μέσον αποβλέπον εις την κάμψιν του ηθικού και της αποφασιστικότητος του Κυπριακού λαού και εν γένει εις την δημιουργίαν συνθηκών αίτινες θα συνέβαλλον κατά την ασφαλή αντίληψιν του επιδρομέως, εις την προώθησιν απαραδέκτων λύσεων. Είχομεν την ευκαιρίαν να καταγγείλωμεν και να εκθέσωμεν την τακτικήν ταύτην λεπτομερώς ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας. Κατηγγείλαμεν ουχί μόνον την Τουρκίαν, αλλά και την αναξίαν στάσιν, άλλων χωρών. Κατηγγείλαμεν επανειλημμένως ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας την προσπάθειαν επιβολής επί του Κυπριακού λαού λύσεων ασυμβιβάστων προς τας βασικάς αρχάς του καταστατικού χάρτου των Ηνωμένων Εθνών.

Αι συζητήσεις ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας είχον ως αποτέλεσμα την αποκάλυψιν των εις βάρος της Κύπρου τακταινομένων και κυρίως του τουρκικού σχεδίου περί δοχοτομήσεως της Κύπρου, το οποίον προεβλήθη αρχικώς υπό της βρετανικής Κυβερνήσεως έκτοτε δε απετέλεσεν την βασικήν επιδίωξιν της τουρκικής πολιτικής.

Ετερον σοβαρόν επίτευγμα εκ των συζητήσεων ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας υπήρξε η ενίσχυσις της θέσεως και του κύρους της Κυπριακής Κυβερνήσεως γεγονός σημαντικώτατον, ως απεδείχθη διά την περαιτέρω ευοίωνον εξέλιξιν του ζητήματος.

Εν όψει του γεγονότος ότι η εκδηλωθείσα το πρώτον τον Δεκέμβριον του **1963** τουρκική απειλή περί επιθέσεως και εισβολής εσυνεχίζετο, παρά τας αποφάσεις του Συμβουλίου ασφαλείας, η Κυπριακή Κυβέρνησις εθεώρησε υποχρέωσιν και καθήκον της όπως ενισχύση την άμυναν του κράτους δι' όλων των εις την διάθεσιν της μέσων δεχομένη προς τον σκοπόν τούτον την βοήθειαν χωρών αίτινες προς τον σκοπόν τούτον την βοήθειαν χωρών αίτινες προσφέρθησαν να συμβάλουν εις την προσπάθειαν ταύτην.

Η Κυβέρνησις εν τη επιθυμία της όπως επιτύχη

δι' όλων των μέσων την ειρήνευσιν της νήσου απεδέχθη διά δευτέραν φοράν την παράτασιν της αποστολής της ειρηνευτικής Δυνάμεως των Ηνωμένων Εθνών εν Κύπρω.

Η Κυβέρνησις εχαιρέτησε μεθ' ικανοποιήσεως την απόφασιν της διασκέψεως της Κοινοπολιτείας περί Κύπρου, θεωρεί δε ως ιστορικής σημασίας την πρόσφατιον απόφασιν της διασκέψεως των αδεσμεύτων εν Καΐρω υπέρ της αδεσμεύτου ανεξαρτησίας και αυτοδιαθέσεως της Κύπρου. Η συμπαράστασις των αδεσμεύτων κρατών εις τον δίκαιον αγώνα του κυπριακού λαού αποτελεί σημαντικό παράγοντα διά την ευόδωσιν τούτου.

Η Κύπρος χρεωστεί ευγνωμοσύνην προς άπαντα τα αδέσμευτα κράτη διά την σθεναράν συμπαράστασιν την οποία διεδήλωσαν. Εις το σημείον τούτο επιθυμώ να υπογραμμίσω ότι η ομόθυμος υποστήριξις της Κυπριακής υποθέσεως ήτις εξεδηλώθη εν Καΐρω αποτελεί σαφή δικαίωσιν της εξωτερικής πολιτικής της Κυβερνήσεως την οποίαν αύτη εχάραξεν εξ αρχής και ηκολούθησε μετά συνεπειάς.

Η Κύπρος χρωστεί ωσαύτως ευγνωμοσύνην προς άπαντα τα κράτη, τα οποία ηθέλησαν να την ενισχύσουν εις τον αγώνα της ηθικώς και υλικώς. Θα επεθύμουν να μνημονεύσω ιδιαιτέρως την συμβολήν τς Σοβιετικής Ενώσεως και της Ηνωμενης Αραβικής Δημοκρατίας αποτελούν ουχί μόνον σοβαρώτατον παράγοντα διά την άμυνα της Κύπρου, αλλά και σημαντικήν συμβολήν εις την υπόθεσιν της διεθνούς ειρήνης. Μετά της Σοβιετικής Κυβερνήσεως υπεγράφη προσφάτως συμφωνία, της οποίας τας λεπτομερείας ως εκ της φύσεως των δεν δυνάμεθα επί του παρόντος να αποκαλύψωμεν. Θεωρώ υποχρέωσιν μου όπως επί του θέματος τούτου ευχαριστήσω ιδιαιτέρως την Βουλήν των Αντιπροσώπων, διά την επιδειχθείσαν κατανόσην, ήτις τόσον επιβάλλεται εις κρισίμους εθνικάς στιγμάς. Επειδή εγένετο ιδιαίτερος λόγος περί δήθεν πολιτικών ανταλλαγμάτων ή δεσμεύσεως προς την Σοβιετικήν Κυβέρνησιν, επιθυμώ ρητώς να δηλώσω διά μίαν εισέτι φοράν ότι η Σοβιετική Κυβέρνησις ουδέν πολιτικόν αντάλλαγμα εζήτησε και ουδένα όρον

έθεσεν προς την Κυπριακήν Κυβέρνησιν έναντι της συμφωνηθείσης στρατιωτικής βοήθειας.

Εν όψει της προσεχούς συζητήσεως του Κυπριακού ζητήματος υπό της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών η Κυβέρνησις ελπίζει ότι ο Μεσολαβητής δρ Γκάλο Πλάζα θα δυνηθή εγκαίρως να υποβάλει την έκθεσιν του προς τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η Κυβέρνησις ελπίζει ότι η Γενική Συνέλευσις του Διεθνούς Οργανισμού θα δικαιώση τον αγώνα του Κυπριακού λαού και τας θυσίας του δια δικαιοσύνην και ελευθερίαν. Η Κυβέρνησις ως γνωστόν κατέθεσεν τη προσφυγήν εις την Γενικήν Συνέλευσιν του παρελθόντος Σεπτεμβρίου.

Δεδομένης της μεταβολής της Κυβερνήσεως εις την Μεγάλην Βρετανίαν η Κυβέρνησις θέλει να ελπίζει ότι η νέα βρετανική Κυβέρνησις θα ακλουθήση πολιτικήν επί του Κυπριακού σύμφωνον με τας επισήμους διακηρύξεις του Εργατικού Κόμματος, όταν τούτο ευρίσκετο εις την αντιπολίτευσιν ιδιαιτέρως δε την διακήρυξιν του Μπράϊτον του 1957.

Δεν ανεφέρθην μέχρι του σημείου τούτου εις τον παράγοντα της Ελλάδος. Και τούτο σκοπίμως εν τη προσπάθειά μου όπως συμβάλω εις την τοποθέτησιν των παραγμάτων επί της ορθής των βάσεως. Επιθυμώ να δηλώσω σαφώς και κατηγορηματικώς ότι η Ελλάς ευρίσκεται ολοψύχως και με όλα τα εις την διάθεσιν της μέσα παρά το πλευρόν της Κύπρου. Η συμπαράστασις της Ελληνικής Κυβερνήσεως και του Έθνους δεν κατατάσσεται εις την κατηγορίαν της βοήθειας, διότι ο αγών της Κύπρου είναι αγών της Ελλάδος και εις τον αγώνα τούτον συμμετέχει ολόκληρον το Έθνος.

Μεταξύ της Ελληνικής Κυβερνήσεως και της Κυπριακής υφίσταται απόλυτος ενότης, σύμπνοια και συνεργασία. Η ενότης μεταξύ των δύο κυβερνήσεων ήτις βασίζεται επί της ενότητος σκοπού αποτελεί την βάση της επιτυχούς εκβάσεως του αγώνος. Πέραν της ενότητος μεταξύ των δυο κυβερνήσεων υφίσταται ανάγκη διατηρήσεως της απολύτου ενότητος μεταξύ του λαού μας. Επιβάλλεται δε συνεχής επαγρύπνησις

επί του ζητήματος τούτου. Το μόνον όπλον το οποίον απέμεινε εις χείρας των εχθρών του ελληνικού μετώπου. Καλώς γνωρίζομεν ότι πράκτορες ξένων δυνάμεων ενσπεύρουν ζιζάνια και καλλιεργούν το έδαφος προς διάσπασιν του ελληνικού μετώπου. Καλούμεν τον λαόν εις πλήρη ενότητα την οποίαν να διατηρήση και να διαφυλάξη ως κόρην οφθαλμού μέχρι τέλους. Η ιστορική ευθύνη είναι βαρυτάτη δι όλους. Οιοσδήποτε συμβάλη εις την ξενην προσπάθειαν προς διάσπασιν και διαίρεσιν να έχη να λογοδοτήση ενώπιον της ιστορίας η δε ενέργεια του θα αποτελή έγκλημα κατά του έθνους και προδοσίαν του αίματος και των θυσιών τόσων ηρώων.

Κύριε Πρόεδρε,

Η πολιτική της Κυβερνήσεως παραμένει ακλονήτως και σταθερώς η αυτή: Ητοι η διά των Ηνωμένων Εθνών εξασφάλισις αδεσμεύτου ανεξαρτησίας περιεχούσης το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως συμφώνως προς τας αρχάς του Καταστατικού χάρτου του Διθνούς Οργανισμού ίνα ο κυπριακός λαός ρυθμίση ελευθέρως και άνευ ανταλλαγμάτων το μέλλον του συμφώνως των επιθυμιών του.

Στη συζήτηση που ακολούθησε στις **16** Νοεμβρίου **1964** λέχθησαν πολλά για την εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Κυβέρνησης αλλά και τις σχέσεις που εγκαθιρυσε με τη Ρωσία.